

KATARINA ROPRET
foto: JAKA BABNIK

»Tako
rada
živim!«

Intervju z
Nežo Maurer

»Moje življenje ni bilo lahko,« pravi Neža Maurer, ena naših najplodnejših pesnic, ki je na svoji pestri poti delala kot učiteljica, novinarka, urednica, pisateljica in še kaj. »Bogato pa prav gotovo!« Pri 87 letih je njen pogled še vedno iskrov, hudomušen in topel. Ko smo jo obiskali v domu starejših v Preddvoru, kjer prebiva zadnja leta, je ravnokar prejela prvi natisnjeni izvod svoje nove pesniške zbirke z naslovom *Nekaj zelo zelo lepega*. Kakor otrok se je veselila čudovite knjige, antologije njenih otroških pesmi na kar 656 straneh, navdušena nad ilustracijami Barbare Ogrič Markež. »Joj, kako jih bodo otroci imeli radi,« je božala s konicami prstov slone, glavne junake številnih njenih pesmi. »Veste, v teh pesmih je vera v lepoto. Kadar si dovolim gledati kot otrok, je vse na svetu samo lepo,« nam je povedala in z nami podelila nekaj lepih in tudi manj lepih spominov na svoje otroštvo in kasnejša leta.

Da človek lahko piše otroške pesmi, mora v sebi ohranjati nekaj otroškega. Kako je vam to uspevalo?

Veš kaj, jaz sem kar otročja. Kadar sem bila na kakšnem odgovornem delovnem mestu, sem se morala zelo truditi, da sem bila resna. Ta druga plat je bila meni težja. (smeh)

Kako pa ste se naredili resno, ko ste delali v prosveti?

No, kadar je bilo treba, sem bila že resna. Pri 19 letih sem nastopila prvo učiteljsko službo v Črnem Vrhu nad Idrijo. Učila sem 55 otrok v tretjem razredu in še šolsko kuhinjo sem vodila. Znati so morali, pri tem nisem popuščala. Staršem sem tudi jasno povedala, da otroci morajo imeti čas za učenje. To so bili kmečki otroci, ki so doma morali veliko delati. Niso bili slabi, vse sem imela rada. Tudi oni so me imeli radi; skoraj bolj so skrbeli zame kot jaz zanje. Najhuje je bilo, ker pozimi ni bilo kurjave. Nekega dne sem jih preprosto poslala domov, ker nas je preveč zeblo.

Palico sem zelo nerada uporabljala, kar na jok mi je šlo. »Ali res ne gre brez tepenja?« sem jih spraševala. Še danes vidim enega izmed njih, Vito mu je bilo ime: »Tovarišica, ne bo šlo brez palice! Veste, jaz lahko kravi še tako ponavljam: 'Tukaj ni naša detelja, tja pojdi', pa ne bo nič zaleglo. Mi pa smo ravno taki.« Vprašala sem ga: »Ali boš ti palico prinesel?« »Ja, jaz jo bom prinesel. In dobra bo.« »Kaj pa, če jih boš potem ti prvi dobil s palico?« »Saj si zaslužim.« Če otroci vedo, da jih imaš rad, prenesejo tudi to, da jih tepeš.

Kaj pa, ko ste bili vi otrok, so bili doma strogi z vami?

Kdo pa je bil doma? Sosedov Franci, ki je bil dve leti starejši od mene. On je bil moj glavni vzgojitelj in zakon tega sveta. Kar je rekel on, je bilo sveto; njega sem vedno ubogala. Ko še ni znal dobro govoriti, mi je pravil daleška Mička. Prišel je k nam in vprašal, ali se je daleška Mička že zbudila. Če sem še spala, se je kar na prag usedel in počakal. Prav vsak dan sva bila skupaj. Zelo

veliko je vedel. Spraševala sem ga, kam bova šla, ko bova velika. »V Afriko,« je rekel. »Aha, kaj pa bo tam?« In mi je pripovedoval, kaj vse bova videla.

Veliko časa sta preživela tudi s starim atom, kajne?

Mama je hodila v dnino in potem sem bila cele dneve sama s starim atom. Mama mi je na listek napisala, kaj vse moram narediti: nabrati za zajce, napasti kozo, ko sem bila večja, sem tudi kuhala kosilo, šivala in likala. Šivalnega stroja mi ni dovolila uporabljati, pa sem se ga vseeno lotila. Nekoč mi je šivanka pri »singerci« šla skozi prst. Vedela sem le to, da moram zelo previdno izvleči šivanko, da se ne bo zlomila. Svojo bolečino bom že skrila, zlomljene šivanke pa ne.

Pri atu sem imela največ opraviti s tobakom. Naučila sem se čistiti fajfo, rezati tobak. Sploh nisem bila miren otrok. Nekega dne sem besnela, ker mi v šoli nekaj niso prav razlagali. Stari ata pa me je pomiril: »Tak nehaj no. Saj boš lahko sama v šoli učila, ko boš velika.« Ko so se mi nekoč razkuhali cmoki, pa me je spet ata pomiril: »Pa kaj se sekiraš. Saj nimam nobenega zoba več.« Vse mi je bilo vnaprej odpuščeno. Po tej plati sem bila pravzaprav srečen otrok.

Mamo ste verjetno vseeno malo pogrešali?

Ko so stari ata že umrli in sem neke nedelje pasla koze, je mama šla z mano in me vprašala: »A mi boš kdaj odpustila? Da sem te cele dneve puščala samo s starim atom.« Jaz pa sem jo le začudeno pogledala in rekla: »Saj nama je bilo dobro.«

No, ob večerih pa mi je mama vedno pripovedovala: ne pravljic, ampak pesmi. Največ iz knjig Mohorjeve družbe, ki smo jih imeli naročene. Vse sem znala na pamet. Ko sem v prvem razredu povedala neko pesem, me je učitelj peljal kar v tretji razred, češ da boljše deklamiram kot oni. Vprašal me je, če vem tudi, kdo je te pesmi napisal. »Vem. Moja mama,« sem po otroško izstrelila odgovor.

Potem ste šli v šole. Je bila mama zadovoljna s tem?

Moja mama je bila zelo bistra. V šolo ni šla samo zato, ker ni bilo denarja, potem pa je še zelo kmalu imela mene, nezakonskega otroka. Kadar sem kot otrok kaj trmarila, je vedno rekla: »To je dobro, da si tako trmasta. Veš, jaz nisem bila. Potem pa sem ostala tam, kjer sem bila.« Odlično je poznala pravopis in slovnična pravila. Vse do četrte nižje gimnazije sem ji vedno dajala spise v pregled. Ko je videla moje prve verze, je rekla: »Če bo kaj posebnega iz tebe, bo že, sicer pa boš tako kot jaz.«

Vi pa ste bili trmasti in je iz vas res nastalo nekaj posebnega. In to v časih, ki ženski niso bili tako naklonjeni.

Ko sem bila v službi na televiziji, mi je nekoč Menart rekel: »Pa kaj se ti siliš? Kaj ne vidiš, da smo tu štirje zelo dobri mladi pesniki?«

To je bilo leta 1953, ko so ravno izšle Pesmi štirih. Jaz pa sem mu odgovorila: »Kaj pa me brigate! Vi kar bodite. Saj vam nič nočem.« Menart pa: »Če si tako trmasta, potem ti pa moramo kaj povedati, kako se tem stvarjem streže.«

V pesništvu je bil res močan monopol moških, huda konkurenca je bila. Pesnice nas je dostikrat reševalo to, da se moškim ni dalo nastopati po šolah. Na tem področju pa smo bile me dobre; strašno rada sem nastopala v šolah. Ker sem sama nekoč učila, sem bila vajena tega okolja. Tudi celo telovadnico otrok sem znala utišati. Zakaj nisem ostala v učiteljstvu? Vedno sem hotela več in več. Hitro sem ugotovila, da znam pisati, šla sem študirat v Ljubljano in potem me je pot peljala drugam. Na ljubljanski televiziji so ravno ustanavljali mladinsko redakcijo in me je direktor Drago Seliger, s katerim sva se poznala s Pedagoške fakultete, povabil, če bi prišla delat k njim.

Na televiziji ste spoznali tudi svojega moža.

Ja, Herman Škofič je delal na televiziji kot urednik, ko sem prišla tja. Tri leta je bil starejši od mene. Krasne oddaje je pisal; zelo dobre ideje je imel, po naravi pa je bil precej len, tako da sva se v tem dobro dopolnjevala. On je dal idejo, jaz pa sem napisala. Včasih je bil ljubosumen na moje ljubezenske pesmi, ni mi hotel verjeti, da jih pišem njemu. V resnici ni bil moj tip, debel moški je bil, ampak kar čeden. Vedno sem se hvalila, da je bratranec najlepšega moškega na svetu – moža Gine Lollobrigide (Milka Škofiča, op. a.). Umrl je zelo kmalu, pri 42-ih. Eva je imela takrat šele dve leti. Še danes ne vem, ali bi lahko dlje živel, če bi ubogal zdravnike in šel na preiskave. Njemu se enostavno ni dalo. Si lahko predstavljate? Jaz tako rada živim, še danes. On pa se je kar sprijaznil s tem, da bo umrl.

Rodila sta se vama dva otroka: Miklavž in Eva.

Rada sem bila mama, nisem pa bila prav usmiljena. Tudi časa nisem imela, da bi se prav dosti ukvarjala z otrokoma, saj sem po Hermanovi smrti morala sama skrbeti za preživetje družine in še za mamo zraven. Otroka sta si izbrala zelo posebno pot. Eva je šla

študirat v Moskvo za klovneso, Miklavž pa na Hrvaško za vojaškega pilota, pozneje je bil pilot helikopterja v Slovenski vojski. Tudi on je tako mlad umrl (pred dvema letoma v Sierra Leone, op. a.). Ne bi mu bilo treba hoditi tja. Vprašala sem ga: »Pa se moraš še zdaj tako gnati?« Razložil mi je, da on na tleh ne more živeti. Hudo mi je bilo, a zgleda, da je že dovolj živel.

Še napišete kakšno otroško pesem?

Priznam, da ne. Pesmi morajo priti same od sebe. Enkrat samkrat sem jih pisala po naročilu in to je bilo strašno garanje. Če pa pesem pride sama od sebe, ji lahko samo rečeš: »Ha, dober dan!« Ker sem bila dolgo terenska reporterka, sem se naučila, da sem tisti hip, ko je prišla ideja, ustavila avto in to zapisala. Sicer se ni nikoli več vrnila, zaman sem jo poskušala ujeti.

Najboljše pesmi so prišle ponoči. Ravno, ko sem dobro zaspala. Prav zato sem se učila pisati z zavezanimi očmi, da sem ponoči lahko take ideje zapisala, ne da bi prižgala luč. Luč namreč idejo ubije. Prav sram me je, da zdaj nič več ne napišem. (Pobrska po zvezku, ki ga ima ob postelji) Kaj pa je to za ena? A, plišasta opica! Ni še tako dolgo, kar sem jo napisala. Nekje tu v sobi jo imam, plišasto opico. (Za konec nam prebere svojo še neobjavljeno pesem.)

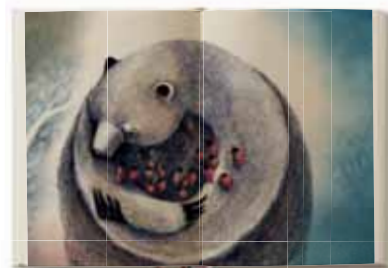
Plišasta opica

Tvoje steklene oči me gledajo otožno in sočutno,
plišasto čelo se ti nabira v gube.
Zaradi mene ali zaradi staranja tvojega plišastega telesa?
Če bova še dolgo prebivali skupaj,
bom celo verjela, da si dobra.
Zaradi usmiljenih steklenih oči,
zaradi pozorno k meni obrnjenih ušes,
zaradi sklonjene postave, ki v želji pomagati
vse štiri noge milo steguje v pomoč.
Vsem, kar jih je v stiski, hočeš pomagati, tudi meni.
Kako plemenito od plišaste opice!

18

Včasih se vrnem s poti
utrujena in žalostna.
Takrat se moj najljubši slon
napravi čisto majhnega:
kot listič;
celo pozeleni.
Smilim se mu.
Mehko caplja sem ter tja
in trobi: »Tralala, tralala,
pobožaj me, zapri oči,
zaspi ...«

NEŽA MAURER

Nekaj zelo zelo lepega

ZBRANE PESMI ZA OTROKE

Ilustrirala in oblikovala

BARBARA OGRİČ MARKEŽ

format 16 x 24^{CM}, 656 STRANI,
razkošna, trda vezava,
4 zaznamovalni trakovi
CENA: 39 EUR

Hiša sanjajočih knjig
Trubarjeva 29, Ljubljana
E: knjigarna.trubarjeva@sanje.si
Naročila: 041 937 515
Spletna knjigarna Sanje | www.sanje.si